

Statenbrief

Datum

6 februari 2020

Zaaknummer

2019-007842

Inlichtingen

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 6

Onderwerp

Toekomst Scherpenzeel

Portefeuillehouder

John Berends en Jan Markink

Ambitie en thema

Ambitie 1 Samen voor Gelderland

Doel van deze brief

Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:
over de inhoud van deze brief te overleggen

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

We zien bij Scherpenzeel al jaren bestuurskrachtproblemen. Er liggen diverse rapporten over de bestuurskracht van deze gemeenten. Het meest recente rapport is 'Zelfbewust Scherpenzeel' (zie bijlage). In dat rapport wordt gesteld dat herindeling met Barneveld de beste optie voor het versterken van de bestuurskracht is.

De gemeente Scherpenzeel heeft op 9 december een besluit genomen over haar bestuurlijke toekomst. Een meerderheid van de raad heeft besloten in te stemmen met een initiatiefvoorstel voor zelfstandigheid.

We voelen ons genoodzaakt om de verantwoordelijkheid te nemen voor een sterke gemeente en laten aan Scherpenzeel weten:

- We geven het college van Scherpenzeel tot en met de besluitvorming over de kadernota 2021-2024 in college van b en w en/of raad de tijd om de noodzakelijke acties naar aanleiding van onze brief van 17 december 2019 uit te voeren voor een duurzaam en zelfstandig Scherpenzeel;
- Indien, in het besluitvormingstraject van de kadernota, niet wordt voldaan aan die noodzakelijke voorwaarden dan starten wij een open overleg als genoemd in artikel 8 van de wet Arhi (algemene regels herindeling)
- In de tijd tussen nu en de kadernota starten wij een verkenning ter voorbereiding op deze arhi-procedure

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum

6 januari 2020

Zaaknummer

2019-007842

Blad

2 van 6

- Om een gevoel te krijgen bij de acties van Scherpenzeel en daarmee meer vertrouwen in de actiebereidheid van het college van Scherpenzeel, willen we regelmatig een actuele update over de voortgang van het college ontvangen. We voeren daarom graag maandelijks overleg met het college over de acties en over de voortgang.
- We informeren de gemeente Barneveld, Renswoude, Veenendaal, Woudenberg, de provincie Utrecht en de regio Food Valley. Gedurende het proces houden we hen nauwgezet op de hoogte.

Hierbij is uiteraard altijd van belang dat dit de beste oplossing moet bieden voor de inwoners en bedrijven van Scherpenzeel.

Omdat uw Staten de bevoegdheid hebben tot een herindelingsadvies te besluiten volgens de wet Algemene regels herindeling (Arhi), willen wij ons voornemen om de regie over te nemen met u bespreken. Wij zullen dit ook gaan bespreken met de minister van Binnenlandse Zaken (BZK).

2 Aanleiding

De provincie heeft een verantwoordelijkheid over bestuurskracht bij gemeenten. In de Statenbrief en notitie 'Sterk Bestuur voor de opgaven van morgen' (PS2018-217) zijn uw Staten geïnformeerd over de rolneming van de provincie en de programmatische aanpak van Sterk Bestuur. In deze notitie hebben we aangegeven dat we kwetsbaarheden zien bij de gemeente Scherpenzeel en het van belang vinden dat deze gemeente de bestuurskracht duurzaam gaat versterken.

In de notitie hebben we ook gezegd dat we bij situaties waar we een noodzaak zien en er een adequate aanpak vanuit een gemeente uitblijft, de regie pakken. We willen problemen bij gemeenten voor zijn en niet wachten tot er een situatie ontstaat waarbij een gemeente taken echt niet meer aan kan.

Ons doel is dat inwoners en bedrijven van Scherpenzeel nu en in de toekomst een gemeente hebben die haar taken goed kan uitvoeren.

Het college en de gemeenteraad hebben de zorgen die ons college heeft over de toekomst ter harte genomen en heeft in 2018 een 'Toekomstvisie Scherpenzeel 2030' laten maken (zie bijlage). Daarna heeft de raad een uitwerking van die toekomstvisie laten maken: 'Zelfbewust Scherpenzeel' (zie bijlage). Beide rapporten hebben geleid tot een onderzoeksopdracht geformuleerd door commissaris Berends, in het kader van burgemeesterszaken, in een brief van 22 juli 2019 (zie bijlage). Hij geeft aan de noodzaak te zien dat Scherpenzeel twee scenario's onderzoekt: zelfstandigheid en herindeling met Barneveld. Ook geeft hij aan dat wij vertrouwen moeten hebben in het besluit over de te volgen koers.

Datum
6 januari 2020

Zaaknummer
2019-007842

Blad
3 van 6

3 Bestaand beleid c.q. kader

Een herindeling van gemeenten gebeurt per wet (artikel 123, Grondwet). De Wet Algemene regels herindeling (Wet Arhi) regelt de wijze waarop een herindeling van gemeenten plaats kan vinden. De provincie heeft de bevoegdheid om een herindeling op te starten (artikel 8, wet Arhi).

Het kabinet heeft een beleidskader met nadere criteria waaraan een voorstel tot herindeling aan wordt getoetst. Vanuit de algemene verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokaal bestuur kan de provincie het initiatief nemen voor een herindeling als er evidente bestuurskrachtproblemen worden geconstateerd bij gemeenten, waarvoor zijzelf geen oplossingen weten te bereiken.

In 2018 hebben we in de statennotitie 'Sterk bestuur voor de opgaven van morgen' aangegeven hoe we willen werken aan onze verantwoordelijkheid voor de bestuurskracht van Gelderse gemeenten.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

De rapporten geven een beeld van de problemen waar de gemeente Scherpenzeel nu en in de toekomst mee te maken heeft en gaat krijgen.

Wij hebben aan het college en de raad van Scherpenzeel meerdere keren meegegeven dat wij het belangrijk vinden dat de noties uit de rapporten worden aangepakt. Het versterken van de organisatiekracht, een toekomstvisie op de regionale samenwerking, het versterken van de bestuurskracht, het versterken van de strategische kracht en het verbinden van de raad, het college en de ambtelijke organisatie zijn allemaal noodzakelijk voor die duurzame toekomst.

Een stuurgroep vanuit de gemeente heeft de scenario's uitgewerkt in een rapport dat de basis was voor besluitvorming op 9 december, Regie op de toekomst (zie bijlage).

Wij voelden de noodzaak op het eindrapport van de stuurgroep 'Regie over de toekomst' te reageren voor de raad 9 december een besluit zou gaan nemen (hierover hebben wij u geïnformeerd per Statenbrief PS2019-823)

De raad heeft een extern adviseur ingehuurd om tijdens het proces mee te kijken en advies te geven. Het advies is als bijlage toegevoegd. Deze raadsadviseur heeft een aantal opmerkingen ten aanzien van het onderzoeksproces, de bestuurskracht in Scherpenzeel en de samenwerking met Barneveld. Daarnaast spreekt hij over de brief die wij 20 november jl. aan Scherpenzeel hebben gestuurd. Naast een opmerking over de timing van de brief in het proces, vond hij dat de brief terechte opmerkingen bevatte. Deze opmerkingen vragen eigenlijk om een nadere uitwerking. Zijn voorstel was genoemde zaken in deze brief nader te verkennen zodat de door Gedeputeerde Staten genoemde disbalans wordt opgeheven.

Het college van burgemeester en wethouders heeft op basis van het rapport 'Regie op de toekomst', een voorstel gedaan aan de raad om over te gaan tot herindeling met Barneveld.

Daar tegenover heeft de grootste partij in de raad GBS een initiatiefvoorstel ingebracht in de raad, met een initiatief voor zelfstandigheid met hetzelfde rapport en nadere bijlage als onderliggende stukken.

Datum

6 januari 2020

Zaaknummer

2019-007842

Blad

4 van 6

De raad heeft besloten mee te gaan in het initiatiefvoorstel van GBS voor zelfstandigheid.

Kort uit de raadsvergadering:

- De coalitiepartners CU en PRO trekken de wethouders terug uit het college aan het begin van de vergadering;
- Het initiatiefvoorstel van GBS wordt met 8 van de 13 zetels voor, aangenomen
- Aan het eind van de raadsvergadering werd een nieuwe coalitie tussen GBS en SGP gepresenteerd. Deze coalitie sprak de wens uit dat de wethouders meteen geïnstalleerd konden worden, maar dit stuitte op verzet bij de oppositie. De installatie is uiteindelijk gebeurd op 19 december, na een gebruikelijk integriteitsonderzoek naar de beoogde wethouders.

Basis op orde

Om de basis op orde te krijgen is berekend door de stuurgroep dat er een investering in de ambtelijke organisatie nodig is van 1,2 miljoen euro, structureel. De basis op orde is een van hun belangrijkste verbeterpunten, deze moet snel en structureel geregeld worden. Daarnaast is het wat ons betreft, prima een flexibele schil in te zetten voor het realiseren van ambities (zoals die zijn verwoord in de Toekomstvisie 2030).

De structurele middelen voor de versterking van de ambtelijke organisatie zullen moeten worden opgenomen in de kadernota 2021-2024 en zullen structureel moeten zijn gedekt.

Het versterken van de bestuurskracht, strategische kracht en de verbinding van de raad, het college en de ambtelijke organisatie wordt door het college van Scherpenzeel niet als groot probleem ervaren (notitie bestuurskracht bij het initiatiefvoorstel, ook in de bijlagen).

Dit geeft ons nog niet het vertrouwen dat er gewerkt wordt aan een duurzame toekomst voor Scherpenzeel.

We hebben het nieuwe college gevraagd om een inhoudelijke reactie, dit gesprek is 16 januari geweest. Hierin heeft het college gevraagd om tijd en ruimte om met alle punten aan de slag te gaan.

Verleden

De discussie over de bestuurlijke toekomst van de gemeente Scherpenzeel speelt al jarenlang. Hieronder geven we een (verkorte) tijdlijn weer van de bestuurskrachtdiscussie in Scherpenzeel.

Al in 2004 constateerde de gemeente Scherpenzeel na een Quickscan:

“Het college heeft naar aanleiding van bovenstaande motie in overleg met het college van fractievoorzitters het initiatief genomen om de bestuurskracht van de organisatie in kaart te brengen op het nut en de noodzaak van verregaande samenwerking of gemeentelijke herindeling voor Scherpenzeel. Daarom is een quick scan bestuurskracht gehouden naar aanleiding waarvan de gemeenteraad op 1 juli 2004 besloten heeft te streven naar de vorming van een grotere en daarmee krachtige gemeente en de provincies te verzoeken een extern onderzoek te (laten) doen naar de bestuurskracht van de gemeenten in het RSW plus gebied.

Datum

6 januari 2020

Zaaknummer

2019-007842

Blad

5 van 6

Uitkomst van de quick scan ten aanzien van de bestuurskracht was dat de bestuurskracht nog redelijk was, maar wel onder druk stond.”

Scherpenzeel en Woudenberg hebben toen de provincies Utrecht en Gelderland verzocht een herindeling op te starten met deze twee gemeenten en Renswoude. En citaat uit het herindelingsadvies:

“Het resultaat van de kwaliteitsmeting is dat de gemeente Scherpenzeel over het algemeen goed tot voldoende functioneert. Naar de toekomst toe zullen de knelpunten toenemen. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeenteraad op 3 november 2005 besloten “de samenwerking met de gemeenten Renswoude en Woudenberg te intensiveren, te streven naar de vorming van een grotere en daarmee krachtigere gemeente, in casu RSW plus, per 1 januari 2009 en te gaan werken aan een profielschets voor een “RSW-plus gemeente”.

Uiteindelijk is in 2011 de voorgenomen herindeling van Scherpenzeel met Renswoude en Woudenberg ingetrokken door de minister van Binnenlandse Zaken, vanwege onvoldoende draagvlak in Renswoude.

De ambtelijke organisatie (die dus al werd aangemerkt als kwetsbaar) bleef gelijk terwijl er wel steeds meer taken naar de gemeente toe kwamen (net als bij andere gemeenten).

In 2016 heeft de toenmalige Commissaris tijdens het gemeentebezoek in het overleg met de raad aangegeven dat zelfstandigheid nooit een doel op zich kan zijn, zeker als primaire processen onder druk staan.

In 2018 hebben we in de statennotitie ‘Sterk bestuur voor de opgaven van morgen’ onze zorgen geuit over de situatie in Scherpenzeel: “Wij zien bij de gemeente Scherpenzeel kwetsbaarheden. Wij vinden het van belang dat deze gemeente de bestuurskracht duurzaam gaat versterken.” Naar aanleiding van deze notitie hebben we met het college van Scherpenzeel gesproken over onze zorgen.

De gemeente heeft volgend op dit bestuurlijke overleg gewerkt aan een toekomstvisie voor Scherpenzeel. De gemeenteraad heeft vervolgens opdracht gegeven tot een uitwerking van deze toekomstvisie. Die uitwerking ‘Zelfbewust Scherpenzeel’ bevestigde onze zorgen.

De adviezen en aanbevelingen in de verschillende rapporten en van de raadsadviseur dhr. Bogers vragen om actie om grotere problemen in de toekomst te voorkomen. Wij willen de gemeente aansporen tot proactieve actie en als dit niet de gewenste resultaten oplevert, zijn wij voornemens het open overleg te starten conform artikel 8 van de Wet algemene regels herindelingen.

Datum
6 januari 2020

Zaaknummer
2019-007842

Blad
6 van 6

5 Financiële consequenties

Op dit moment in het proces zijn er nog geen financiële consequenties. Bij eerdere herindelingen (Berg en Dal (2015), Zevenaar (2017) en West Betuwe (2019)) hebben uw Staten een begrotingssubsidie gegeven om een goede start van de nieuwe gemeente te faciliteren.

6 Proces en evaluatie

De procedure volgens de Wet Arhi is uitgewerkt in de bijlage. Ons college is bevoegd een open overleg te starten en een herindelingsadvies voor te bereiden. Uw Staten zullen uiteindelijk ten aanzien van het herindelingsbesluit een formeel besluit moeten nemen. We houden u hierover op de hoogte.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning
Pieter Hilhorst - secretaris

Bijlagen:

- a. Brief GS aan Scherpenzeel, 4 februari 2020
- b. Toekomstvisie 2030 Scherpenzeel (Berenschot)
- c. Zelfbewust Scherpenzeel (SvdL)
- d. Regie op de toekomst (stuurgroep raad-college-ambtelijke organisatie)
- e. Advies raadsadviseur ██████████
- f. Brief Commissaris aan Scherpenzeel, 22 juli 2019
- g. Brief GS aan Scherpenzeel, 20 november 2019
- h. Brief GS aan Scherpenzeel, 17 december 2019